

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2020

Ing. Alice Kasíková

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU

2019 - 2021

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Alice Kasíková

**Srovnání Montessori pedagogiky a tradiční výuky
v prostředí základní školy**

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 31.10.2020

Alice Kasíková

.....

Anotace

Předmětem závěrečné práce „Srovnání Montessori pedagogiky a tradiční výuky v prostředí základní školy“ je popis těchto dvou možností vzdělávání a také jejich porovnání. Závěrečná práce je rozdělena na teoretickou a analytickou část. V teoretické části jsou popsány nejdůležitější údaje z života Marie Montessori, dále alternativní školství Montessori a tato část se věnuje i roli pedagoga. V praktické části jsou uvedeny rozdíly tradičního a Montessori školství. Toto srovnání vychází z mého pozorování a také z rozhovorů s pedagogy, které jsou též k nalezení v praktické části závěrečné práce.

Klíčová slova

alternativní, montessori, pedagog, škola, školství, tradiční, učitel, základní škola, žák

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 MARIA MONTESSORI.....	8
2 ALTERNATIVNÍ ŠKOLY MONTESSORI.....	11
2.1 alternativní školy působící na území České republiky.....	11
2.2 montessori metoda vzdělávání.....	13
2.2.1 Základní metody a principy montessori vzdělávání.....	14
3 ROLE PEDAGOGA V MONTESSORI VZDĚLÁVÁNÍ.....	16
3.1 Zásady pro montessori pedagoga.....	17
PRAKTICKÁ ČÁST.....	19
4 ROZDÍLY TRADIČNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY (8. ZŠ A MŠ KLADNO) A MONTESSORI ZÁKLADNÍ ŠKOLY (ZŠ MONTESSORI KLADNO).....	19
4.1 obecné informace.....	19
4.2 třídní uskupení a vzhled interiéru.....	20
4.3 rozvrh hodin a styl výuky.....	21
4.4 hodnocení a kontrola znalostí.....	22
4.5 zájmové činnosti, školy v přírodě a družina.....	23
4.6 přehled srovnání.....	24
5 ROZHOVORY S PEDAGOGY.....	25
5.1 Shrnutí rozhovorů.....	27
ZÁVĚR.....	29
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	30
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	32

ÚVOD

Práce se věnuje tématu Montessori pedagogiky dětí mladšího školního věku. Tato pedagogika je alternativní způsob výuky, který vychází ze zásad Marie Montessori, jakožto zakladatelky. Marie Montessori byla italská lékařka, medicínu vystudovala na univerzitě v Římě. Byla první ženou s univerzitním diplomem na této římské univerzitě. Velmi se také zasazovala o ženská práva. A v neposlední řadě se věnovala vzdělávání dětí, ve kterém naprosto výjimečně ovlivnila dosavadní zvyky a standarty a to po celém světě. Její způsob výuky je používán od začátku 20. století. „Pomoz mi, abych to dokázal sám“ je jedno ze základních hesel. Montessori vzdělávání se zaměřuje na podporu dětí a mládeže, přičemž rozvíjí jejich dovednosti bez stresu a negativních dopadů. U tohoto alternativního vzdělávání je zásadní, že žáci neprobírají všichni stejné učivo a mohou pracovat ve skupině či samostatně, ale vždy musí úkol dokončit. Každý žák se vzdělává svým vlastním tempem, takže by žádný z nich neměl stagnovat, když má dovednost již osvojenou. Pedagog je zde rovnocenným partnerem žáků. Montessori vzdělávání také využívá velkého množství učebních pomůcek.

Cílem práce je popsat tuto alternativní pedagogiku společně s tou tradiční a navzájem je porovnat. K tomuto porovnání bylo využito pozorování na základních školách, dále byly provedeny rozhovory s pedagogy a proběhla i analýza získaných dat.

V teoretické části je nejprve popsán život Marie Montessori, začátky její kariéry v psychiatrické léčebně, pěstounská péče jejího syna a samozřejmě její začátky pedagogické práce. Část textu je věnována Marii Montessori jako spisovatelce a iniciátorce pedagogických výcviků a také jako zakladatelce prvních Montessori škol. Tato dáma byla i cestovatelka velmi se zasazovala o světový mír, díky tomu byla třikrát nominována na Nobelovu cenu míru. Dále je rozepsáno alternativní Montessori školství, které je založeno na vlastní zodpovědnosti, rozvoji samostatnosti, budování sebedůvěry a v neposlední řadě klade důraz na rozvoj vlastní nezávislosti. V této práci je udělen prostor i pro roli pedagoga (jaký by měl být a co musí znát) a jeho vzájemný vztah s žákem.

Praktická část této závěrečné práce rozepisuje rozdíly tradičního a alternativního Montessori školství. Tyto rozdíly byly popsány díky návštěvám výuky v obou typech škol a možnosti vést rozhovory s pedagogy.

Veškeré informace byly získané na 8. Základní škole Kladno a Základní škole Montessori Kladno. Dílčím cílem bylo popsat, jak vypadá výuka v Montessori škole v praxi.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MARIA MONTESSORI

Maria Montessori se narodila 31. srpna 1870 v italském Chiaravalle. Nejprve studovala na chlapecké škole, která byla zaměřena na vědu a inženýrství. Dále se chtěla věnovat lékařství, ovšem v této době bylo umožněno vzdělávání jen mužům. I přes to se jí to podařilo a v roce 1896 toto studium úspěšně zakončila a stala se tak první ženou - lékařkou v Itálii. V této chvíli se začínala věnovat i ženským právům a rovnosti platů obou pohlaví, dokonce se zúčastnila Mezinárodního kongresu žen v Berlíně. Jak uvádí ve své knize Zelinková (1997, s. 13) jako lékařka nejprve působila na psychiatrické léčebně v Římě. Zde se poprvé setkala s dětmi, které mají poruchy vývoje a pracovala s nimi na experimentech výuky, které měly velmi dobré výsledky. Zabývala se nervovými nemocemi těchto dětí. Postupně zjišťovala, že děti nepotřebují medikamenty, ale jiný přístup a metody. Byla přesvědčená, že tyto metody budou stejně uplatnitelné i pro zdravé děti. Dále se účastnila mnoha přednášek a konferencí, kde ukazovala účastníkům své postřehy, názory a zcela nové metody a přístupy k dětem.

V roce 1897 zjistila, že je těhotná a riskovala tak velký společenský skandál, kdyby se provdala, musela by zanechat kariéry a být ženou v domácnosti. Proto se rozhodla dát syna do pěstounské péče, i tak si společně vytvořili pevný vztah. Syna si vzala do péče až po smrti své matky, kdy bylo synovi 15 let.

Velmi důležitý rok v jejím životě, byl jistě rok 1907. V tomto roce založila první Dům dětí, který byl určen pro malé děti z chudých nebo opuštěných rodin.

„Aplikovala zde své dobré zkušenosti týkající se podnětného prostředí. Poprvé začala používat a dále rozvíjela materiál pro smyslovou výchovu vytvořený původně pro děti mentálně retardované, školní materiál k nácviku čtení, psaní a počítání. Zaměstnávala děti praktickými činnostmi, jako je utírání prachu, zametání.“ (Zelinková, 1997, s.13)

Sama Maria Montessori (2012, s.98) popsala své pocity ve své knize: „Z nějakého nevysvětlitelného důvodu jsem náhle věřila, že začínám s prací velkého významu a že má práce bude úspěšná.“

V roce 1909 proběhl její první kurz její nové metody. Tento rok také vydala svou první knihu. Kniha napsala za svůj život přes třicet. Některé byly přeloženy do mnoha jazyků, některé jí nebyly vůbec vydány. Ty, které vydány byly jsou například Tajuplné dětství, Objevování dítěte, Absorbující mysl – vývoj a výchova dětí, Londýnské přednášky, Secret of childhood, From childhood to adolescence, The Method of Scientific Pedagogy as Applied to Infant Education and the Children`s Houses,..



Obrázek 1 Marie Montessori při práci s dětmi

Zdroj: Asociace Montessori ČR

Její inovativní Montessori metoda se šířila v Itálii i v okolních státech a díky tomu se vzdala kariéry lékařky a začala se naplno věnovat vzdělávání dětí. Přestěhovala se do Barcelony, kde žila až do roku 1936. Během svého pobytu ve Španělsku se jí podařilo vydobýt si uznání a mohla zakládat Montessori školy, to vše díky podpoře Benite Mussoliniho. Její inovativní metody se rozšířily po celém světě, největší zájemci o její přednášky přicházely z Anglie a Spojených států. Podařilo se jí i zorganizovat Mezinárodní Montessori kongres v Dánsku a za pomoci svého syna založila

Mezinárodní Montessori Asociaci, která měla sídlo v Berlíně. Ve stejný rok se setkala s Mahátmá Ghándí, který projevil obrovský zájem o její pedagogiku a chtěl jí zavést i v Indii. Tak se společně se synem vydala do Indie, kde pobývala deset let až do konce druhé světové války. Během války fašisté zrušili její hnutí, školy Montessori zavírali, pálili její knihy. V roce 1947 se vrátila do Evropy a snažila se v Itálii obnovit Montessori zařízení a celkově vzkřísit Montessori společnost. Opět přednášela po celé Evropě a pořádala kongresy Montessori.

V roce 1949 získala první nominaci na Nobelovu cenu za mír a další dva roky též. 6. května 1952 zemřela v Nizozemsku, kde je i pohřbena a na náhrobním kameni stojí: „*Prosím, milé děti, všechny vy, které můžete, budujte se mnou mír mezi lidmi na celém světě.*“ (Šebestová, Švarcová, 1996, s.8)

2 ALTERNATIVNÍ ŠKOLY MONTESSORI

Alternativní školství si lidé také vysvětlují jako netradiční školství nebo svobodná či nezávislá škola. Průcha (2001, str. 20) uvádí, v čem se alternativní školy odlišují od těch klasických:

- vztahové aspekty (škola versus rodiče,..)
- odlišné způsoby hodnocení dětí,
- parametry edukačního prostředí (např. ve třídách nejsou standardně sestavené lavice a židle, žáci a učitelé spolu komunikují jinými způsoby a styly,..),
- rozdílné cíle vzdělávání,
- jinaké zorganizování vyučování.

2.1 ALTERNATIVNÍ ŠKOLY PŮSOBÍCÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

„První a základní významové vymezení se týká rozdílů mezi státním školstvím a nestátním školstvím: Termínem „alternativní“ se v tomto rozlišení označují všechny druhy škol, které fungují mimo, resp. souběžně se státními školami. Alternativní jsou tedy školy církevní, školy zřizované a vedené kulturními a jinými institucemi, sdružením rodičů či učitelů aj.“ (Průcha, 1991, s.9)

- Waldorfská škola – První školu tohoto typu založil Rudolf Steiner pro děti dělníků firmy Waldorf-Astoria. Tento typ školy je rozšířen po celém světě, v České republice je najdeme v Brně. U Waldorfské školy je stěžejní propracovaný výchovně-vzdělávací systém. Organizace: sedmileté období pro nižší, střední i vyšší stupeň, dvanáctiletý program, kde je možné i získání maturitní zkoušky. Výjimečná je zde obrovská spolupráce s rodiči, jiné postavení učitele, škola je řízena uskupením pedagogů a také mají speciální systém vzdělávání každého z učitelů.
- Jenská škola – Její název vznikl od města jejího založení (Jena – Německo), kde jí založil pedagog Peter Petersen. Tento typ škol najdeme v Belgii, Holandsku a právě v Německu. U nás je nalezneme v Praze a v Hradci Králové. Toto

alternativní školství je založeno na rodinné atmosféře. Ve škole to vypadá spíše jako doma, děti jsou spojeny do tří ročníků dohromady a starší pomáhají mladším. Hodnocení probíhá slovní formou. Výuka probíhá v týdenních plánech a pracují s dětmi formou rozhovorů, práce (úkoly), her a různých oslav.

- Daltonska škola – V roce 1919 ji založila Helen Parkhurstová. Nejvíce škol najdeme v Nizozemsku, v České republice ji najdeme v Brně. V Daltonské škole je zásadní podpora vlastní iniciativy, respekt tempa daného žáka, hromadná spolupráce, být odpovědný sám za sebe a také dodržování pravidel.
- Zdravá škola – Zdravá škola je evropský projekt, který založila Světová zdravotnická organizace. Do tohoto projektu je v současnosti přihlášeno 92 škol v České republice. Je to program, který primárně slouží k podpoře zdraví. Jednotlivé školy si vypracovali své vlastní projekty, tak se nedá obecně charakterizovat, jak to v těchto školách vypadá. Ale všechny Zdravé školy usilují o otevřené partnerství, učení, při kterém apelují na pohodovou atmosféru, rozvíjení komunikace, samostatnost žáků a celkově o pohodové prostředí, kde se všichni budou cítit dobře.
- Začít spolu – Tento program se v České republice objevil v roce 1994. V nynější době ho využívá přes padesát základních a mateřských škol. Tento program rozděluje třídu na několik stanovišť (čtení, počítání, psaní,..). Třída pracuje i s komunikací na koberci, kde si sdělují své zážitky. Během týdne musí žák vystřídat všechna centra, která jsou navržena tak, aby splňovaly školní vzdělávací program. Děti jsou aktivně zapojovány do výuky. V těchto třídách bývá také dětem k ruce asistent.
- Integrovaná tematická výuka – Tato výuka vznikla v Americe v roce 1993. Aktuálně u nás nalezneme pouze jednu školu tohoto typu. Děti jsou zde ve třídách smíchané z různých ročníků, maximálně pět od každého. Škola má vždy celoroční téma, které je dále rozděleno dle měsíců a následně i týdnů. Vše probíhá přirozeným způsobem, žáci se mohou dávat podněty pedagogům a je zde kladen důraz na individualitu.
- Domácí vzdělávání – I toto individuální vzdělávání má kořeny ve Spojených státech. V Čechách bylo povoleno jako experiment v roce 1998 a od roku 2005 bylo plnohodnotně povoleno pro žáky prvního stupně, druhý stupeň se přidal až

před čtyřmi lety. U domácího vzdělávání se dítě učí podle stejným norem, jako ve škole a minimálně dvakrát ročně musí být přezkoušeno pedagogy ve škole. Rodič, který se doma učí s dítětem na prvním stupni, musí mít minimálně maturitní vysvědčení, pro druhostupňové děti už musí mít rodič vysokoškolský diplom.

- Lesní/přírodní škola – Prvopočátky této přírodní školy probíhali na území Velké Británie, poté se přidalo Německo a také Dánsko. V České republice bylo toto vzdělávání plně zlegalizováno až v roce 2017, od té doby se přihlásilo okolo třiceti školek. A dvě školy najdeme v Praze. Jak již název napovídá, jedná se o vzdělávání v přírodě, kde se děti učí jí poznávat, cílem je ukázat dětem zdravý životní styl. Výuka probíhá venku v jakémkoliv počasí, jediné zázemí bývá stan nebo jurta.
- A samozřejmě Montessori školy

Většina z těchto škol poskytují vzdělání v mateřských školách, prvním i druhém stupni základní školy a některé pokračují i studiem na střední škole (Waldorfská, Daltonská, Zdravá škola, Lesní škola, Domácí vzdělávání).

2.2 MONTESSORI METODA VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo popsáno výše, Maria Montessori započala svou pedagogickou kariéru díky založení Domu dětí v Římě. Velmi významně ovlivnila předškolní pedagogiku, ale i tu na základních školách. Její metody vzdělávání jsou známé po celém světě. V České republice v současné době nalezneme 119 školek s Montessori zaměřením a 63 škol pro děti starší šesti let.

Marie Montessori založila svou inovativní pedagogiku především svým přístupem k pedagogice jako k celku, ale zásadní jsou didaktické pomůcky, které využívala k výuce a také speciálně upravené prostředí místa výuky. Tato pedagogika má také naprosto odlišný pohled na dítě, tvrdí, že dítěti nemáme příliš pomáhat a dát mu prostor. Dítě by si mělo samo vybrat svůj zájem a ten prohlubovat, rodiče by ho neměli stimulovat do zájmů a rozhodování. Dítě má být především dostatečně a vhodně motivováno a tím by se v něm měl probudit zájem prozkoumávat nové informace a

zlepšovat se. Dítě by si mělo samo přijít na to, jak co funguje a jak co zvládne udělat, pedagog mu poté může nabídnout další alternativy.

2.2.1 ZÁKLADNÍ METODY A PRINCIPY MONTESSORI VZDĚLÁVÁNÍ

V Montessori vzdělávání je kladen velký důraz na **svobodu**, která je považována za naprosto klíčový aspekt sloužící k rozvoji člověka. „*Člověk intenzivně prožívá, že se může rozhodnout něco udělat, něco opustit, že má svobodu volit mezi různými alternativami. Vytyčuje si cíl, v duchu prožívá různé možnosti jednání, uvažuje a potom volí podle okolností strategii, která se mu zdá nejvhodnější*“ (Zelinková, 1997, s. 19). Svoboda je chápána i jako svoboda volby čemu se chce dané dítě věnovat.

Montessori školy utváří třídy **heterogenně**, tedy jsou věkově smíšené. Žáci se tím učí úctě k dalším žákům, trpělivosti a také toleranci. Uvádí se, že tyto skupiny pomáhají i k předcházení šikaně. Mladší děti se leccos naučí od těch starších a naopak ti starší pomáhají mladším a vysvětlují jim různé zadání a situace a tím rozvíjí své komunikační i další schopnosti. Toto popisuje i Rýdl (1999, s.17-18) ve své knize: „Skoro to vypadá, jako by mladší dítě bylo pro starší pracovním materiálem. Často jsem je přestávala pozorovat a myslela si, zda to není pro starší děti ztrátou času. Ale pak jsem poznala, že když člověk něco vysvětluje, stává se předmět vysvětlování jasnějším. Nikdy jindy se nenaučíte více než při vyučování druhých, zvláště když žáci nezvládají problém příliš dobře. Jejich potíže pro vás působí jako kontrola chyb a podněcují vás k získávání nových poznatků a argumentů, abyste mohli lépe a pochopitelněji celou věc vysvětlit a zprostředkovat tak, jak žáci potřebují.“

„*Ve své pedagogické koncepci klade Maria Montessori důraz na vytváření didakticky vhodně upraveného prostředí, které napomáhá přirozenému vývoji dítěte.*“ (Kasíková, Vališová, 2011. s. 97). **Připravené prostředí** je velmi zásadní pro úspěšné vzdělávání. Díky tomu si žák může vybrat z naší nabídky, co ho bude zajímat a co se bude učit. V připraveném prostředí dítě najde vhodné didaktické pomůcky, se kterými může realizovat dané úkoly. Aby bylo učení efektivní, musí být v tom prostředí vše bezpečné a také zde musí fungovat jasná pravidla a řád. Dospělý člověk, zde děti jen

podporuje a inspiruje, hodnocení a odsuzování sem určitě nepatří. (Montessori ČR, online, par. 2020-17-10)

Při výuce je důležité respektovat **senzitivní neboli citlivé fáze**, díky kterým je dítěti umožněno přivlastňování a osvojování předpokladů pro jeho další vývoj. Pedagog musí umět rozeznat, v jakém čase dítě přijímá informace a pomoci mu tento aktivní čas plně využít. (Ludwig, 2000, s. 28). Sensitivní fáze tedy znamená, že se dítě velmi soustředí a opakuje určité činnosti, dokud ho to nepřestane zajímat. Díky dětské zvědavosti se nabízí stále další a další podněty k prozkoumávání. I zde se klade důraz na zapojení co nejvíce smyslů, jako již popisoval Jan Amos Komenský. Zormanová (2012, s. 24) popisuje, že doporučoval se učit propojením věcí a slov, vše předkládat smyslům. Kládí důraz na zapojení co nejvíce smyslů, abychom si úkony lépe zapamatovali. I toto se využívá s Montessori výuce.

Maria Montessori rozdělila senzitivní fáze následovně:

1. Pohyb (od 1 do 4 let)
2. Řád (od 0 do 3 let)
3. Řeč (od 0 do 6 let)
4. Fascinace malými předměty (od 0 do 2 let)
5. Sociální vztahy (od 2 do 6 let)
6. Tříbení smyslů (od 0 do 6 let) (Montessori školka Pampeliška, online, cit. 2020-27-10)

Vyučování začíná každý den tak, že se děti s pedagogem přivítají v takzvaném ranním kruhu, což je obvykle povídání v kruhu nebo zpěv, společné vyprávění a podobně. Na ranní kruh navazuje svobodná pracovní fáze, která trvá přibližně dvě vyučovací hodiny. Žák si zde zvolí aktivitu a prostředí, ve kterém bude pracovat a plnit úkoly. Pedagog plní pouze roli poradce. Takto probíhá výuka v předmětech, jako jsou jazyky a matematika. Výchovy se většinou vyučují společně nebo ve skupinách. Ve školách se nerozdávají známky, ale učitelé děti hodnotí slovně. Velmi důležitý aspekt v této pedagogice je úzká spolupráce s rodiči dětí. (Kasíková, Vališová, 2011, s. 98).

3 ROLE PEDAGOGA V MONTESSORI VZDĚLÁVÁNÍ

Byť v Montessori vzdělávání hraje prim samostatnost a svoboda, pedagog je neméně důležitým aspektem. Právě on vytváří funkční a celistvé vzdělávací prostředí. Jeho nejdůležitějším úkolem je pomoci dětem stát se samostatnými a svobodnými lidskými bytostmi a vést je nezávislosti. (Zelinková, 1997, s. 21)

Maria Montessori vyvrací domněnku, že k tomu aby se člověk stal pedagogem, stačí pouze absolvovat příslušné studium. Tvrdí, že nejdůležitější aspekt je mít správnou skladbu vnitřních dispozic. Samozřejmě nejdůležitější je už to, jak přistupuje k dětem. Učitel musí umět vidět očima druhých, může mít své chyby a slabiny a je žádoucí si je uvědomovat. Dobrý pedagog se musí vzdělávat a učit a musí se nechat vést. (Montessoriová, 2012, s. 125)

Pedagog sice dává dětem svobodu a nijak je nekritizuje či nehodnotí, ale stále zastává funkci učitele. To znamená, že nemusí souhlasit se vším, co děti vyvádí, jelikož tím by právě mohl zanedbat jeho duševní rozvíjení. Pedagog se musí umět zbavit svých předsudků a být pokorný. Ale stále je jeho posláním děti vzdělávat a vychovávat. Standing (1998, s. 38) uvedl, že to co dělá člověka pedagogem, je láska k dětem. Právě tato láska umí přetvářet sociální povinnosti učitele na jeho vyšší vědomí.

Pedagog je tu pro žáky, aby jim pomáhal při volbě úkolů a pomůcek, také je povzbuzuje při práci a v neposlední řadě musí zohledňovat jeho tempo, věk a vývojovou fázi. Měl by dohlížet na průběh práce dítěte a také, aby si dítě po ukončení úkolu uklidilo pomůcky a další věci s úkonem spojené. Zároveň by ale dítě nemělo příliš vnímat jeho přítomnost, aby mělo pocit nezávislosti. Dítě by mělo mít možnost využít pomoci učitele v případě, že potřebuje nasměrovat.

Pedagog plní především funkci pozorovatele a díky tomu získává informace o daném žákovi. Pozoruje, jakým aktivitám se nejčastěji věnuje, jak se při tom chová (systematicky, chaoticky,..), zda aktivitu přerušuje nebo pracuje soustavně. Učitel také vypožoruje, zda dítě pracuje raději samostatně či ve skupině. Dále naslouchá názory dětí a ty respektuje. Může dítěti pomoci s adekvátní pomůckou a dohlíží, aby žák úkol dokonal a uklidil si po sobě. Učitel hodnotí, jak žák pomohl ostatním, jestli práci splnil bez upomínání, samozřejmě posuzuje, zda je cvičení správně pochopeno. Jeho úkolem je vytvořit správné podmínky k výuce a sledovat, jak žáci udržují pořádek, hygienické návyky, ale i jak jsou k sobě přátelští. (Zelinková, 1997, s. 77)

3.1 ZÁSADY PRO MONTESSORI PEDAGOGA

Tyto zásady jsou přehledně popsány v knize Šebestové a Švarcové (1996, str. 49 a 50):

1. První zásadou je kontrola pořádku v místnosti. Je nutné, aby zde bylo stále čisté a přehledné prostředí bez přemíry podnětů. Dále kontroluje, zda mají děti v dosahu vše, co potřebují a také jestli má stále vše své místo. Dítě si vybere danou pomůcku, se kterou bude pracovat a ostatní musí být trpěliví a nevyrušovat ho při práci. Teprve po dokončení úkolu si může tuto didaktickou pomůcku vzít k práci někdo další.

2. Dětem je také potřeba vysvětlit jak se s danou pomůckou pracuje a to vše v logické závaznosti od základů po to nejsložitější.

3. Učitel se aktivně snaží ukázat dítěti dané prostředí a zaujmout ho. Když toto proběhne, začíná být pedagog pasivní pozorovatel.

4. Dítě, které pracuje a koncentruje se, nemá být rušeno. A to ani v případě, že chybje. Učitel dítě respektuje, i když odpočívá, dítě do práce hned nenutí.

5. Pedagog dává dítěti prostor ve výběru pomůcky i aktivity, záleží zde zcela na zájmu dítěte. Dítě si může samo vybrat i toho, kdo mu úkol vysvětlí.

6. Jak jsme uvedli, tak učitel děti respektuje, ale má je naučit i respektu k ostatním. Vzdělává je v dodržování zásad, které tkví i v tom, že nemají rušit kamarády při práci.

7. Jestliže nějaký žák odmítá pracovat na určitém materiálu, učitel mu zkouší podávat jiné pohledy na věc, dokud to dítě nezaujme a nezačne s tím pracovat.

8. Hlídá, aby didaktické pomůcky byly používány správným způsobem. Aby si s pomůckami děti nehrály a nepoškodily ho.

9. Pedagog zde děti nijak nehodnotí, ani v případě, že se chovají nevhodným způsobem, ani když práci vykonají správně a bez chyb. V prvním případě se mu snaží pomoci, v druhém případě by dítě mělo pocítit radost, že úkol samo zvládlo splnit.

10. Učitel dohlíží, aby vztahy mezi žáky byly přátelské a partnerské. Učitel také nesmí podporovat ani vytvářet konkurenční prostředí ve třídě.

V České Republice není možné na žádné Pedagogické fakultě studovat obor Montessori učitelství. Pedagog se musí po studiu standartním studiu účastnit speciálního Montessori kurzu, který bývá velmi nákladný.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 ROZDÍLY TRADIČNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY (8. ZŠ A MŠ KLADNO) A MONTESSORI ZÁKLADNÍ ŠKOLY (ZŠ MONTESSORI KLADNO)

Cílem praktické části je srovnání tradičního školství a Montessori školství v prostředí základních škol. Dílčím cílem je popsat Montessori výuku v praxi. K těmto cílům jsou využity získané data z návštěv ze Základní školy Montessori Kladno a 8. Základní školy a mateřské školy Kladno.

4.1 OBECNÉ INFORMACE

- a) Základní škola Montessori byla založena jako první tohoto typu v České republice a to v roce 2001. Tento rok začalo tuto školu navštěvovat 11 dětí. Postupně se přihlašovali další žáci a ti měli možnost školu navštěvovat celý první stupeň. Od roku 2013 se otevřel i druhý stupeň. Od téhož roku je škola odloučeným pracovištěm Základní a mateřské školy Kladno v Norské ulici. Jsou na stejném pozemku, ale Montessori má svůj vlastní vchod, výdejnu jídelny i část zahrady. Aktuálně má škola kapacitu dvě stě padesát žáků. Motto školy je: Učením skládáme obraz světa.



Obrázek 2 Logo ZŠ Montessori Kladno

Zdroj: ZŠ Montessori Kladno, online, cit. 2020-28-10

- b) 8. Základní škola a mateřská škola Kladno je škola v dlouholetou tradicí, funguje už od 60. let minulého století. Pod základní školu spadá i mateřská školka. Škola přímo sousedí s jinou základní školou, se kterou sdílí školní jídelnu, velké atletické hřiště, asfaltové hřiště a zahradu s dětskými hřišti.

Kapacita školy je 600 žáků. Škola se snaží neškatulkovat se do určité oblasti, naopak chce připravovat žáky od života ve všem dostupných oblastech.



Obrázek 3 8. ZŠ a MŠ Kladno

Zdroj: 8. ZŠ a MŠ Kladno, online, cit 2020-28-10

4.2 TŘÍDNÍ USKUPENÍ A VZHLED INTERIÉRU

- a) V Montessori škole jsou žáci rozděleni do tří trojročí. V prvním trojročí jsou namíchané děti z první až třetí třídy a to cca v počtu deseti žáků od každého ročníku. Každá školní rok 10 žáků odejde a přijde jiných deset žáků, aby se změnil kolektiv. Každé trojročí má svého třídního učitele a asistenta, který je jim také k ruce, oba mají absolvovaná akreditovaný Montessori kurz. Ve škole si všichni tykají. Třídy nebo spíše místnosti se jmenují dle názvu stromů (buk, smrk,..). Ve vyučovací místnosti je klasická tabule a pak několik šestihranných lavic, kde žáci pracují na svých úkolech. V každé místnosti je nespočet pomůcek, přehledně seřazených na policích a v šuplících. I na chodbách je mnoho didaktických pomůcek, a také je zde klavír, který děti mohou využít ve chvílích volna.
- b) 8. Základní škola Kladno má rozdělené třídy dle ročníků, standardně první až devátá třída s označením 1.A., 2.B, atd. Dospělým se ve škole vyká. V každé třídě je tabule, katedra a 15 lavic, z nichž každá je pro dva žáky. Ve třídě je výzdoba a několik skříní, kam má přístup pedagog. Na chodbách jsou pro volný čas dětí umístěné ping pongové stoly a zemi jsou namalované skákací panáči. Každá třída má svého třídního učitele a v některých třídách je i asistent, který pomáhá konkrétnímu dítěti, ke kterému je určen.

4.3 ROZVRH HODIN A STYL VÝUKY

- a) V Montessori škole mají rozvrh, který není rozdělen na hodiny, ale bloky. Většinou je blok dvouhodinový. Škola začíná každý den v 8:30. Mezi bloky je pauza na odpočinek a po druhém bloku následuje pauza na oběd. Mladší děti pak odchází do družiny. Počet bloků odpovídá zhruba počtu hodin na klasické základní škole. Předměty se jmenují standardně, jen pro vlastivědu a přírodovědu mají společný název Kosmická výchova. Mají také blok, kde je uvedena hvězdička a to znamená, že to je prostor pro dodělání práce, kterou žáci nestihli.

Každý den je výuka zahájena posezením na elipse na zemi, kde paní učitelka uvede celý den a daný blok, vysvětlí látku a ukáže jí na pomůckách. Tak to bylo i během mé návštěvy. Děti si pak sami zvolily, s jakou pomůckou chtěly pracovat a procvičovat si látku. Didaktické pomůcky si děti vybíraly ve vyučovací místnosti nebo mohli pracovat i na chodbě, kde jsou další pomůcky. Na pomůcce děti mohou pracovat klidně i tři dny, dají si k ní cedulku se jménem, aby bylo poznat, že to není nepořádek, ale práce žáka. Také si k práci umístí zelenou nebo červenou značku, zelená označuje, že je žák nakloněn pomoci pedagoga, červená značí, že žák chce pracovat samostatně. Na tuto práci mu ostatní nesmí sahat. Na pomůcce může pracovat žák jednotlivě či ve skupince. Žáci také vypracovávají speciální pracovní listy. Domácí úkoly jsou dobrovolné. K výuce nemají žádné učebnice, jen klasické sešity a deník (starší děti index), kam si zapisují, co daný den dělali, aby měl i pedagog přehled co má dítě splněno a co mu ještě chybí. Tabule slouží pouze jako informační přehled informací, které si děti musí hlídat. Mimo práce na pomůcce výuka probíhá také formou přednášek od odborníků, vlastního projektu, který pak prezentují a k výchovám slouží různé dílny, do kterých se děti musí sami zapsat.

- b) Na 8. Základní škole má každá třída svůj rozvrh hodin, kde každá hodina má 45 minut a mezi hodinami jsou různě dlouhé přestávky. Škola začíná v 7:55 a na oběd chodí děti po skončení vyučování nebo v pauze před odpoledním vyučováním. Mladší děti mají možnost navštěvovat školní družinu.

Výuka začíná v 7:55 ráno a průběžně se střídají různé předměty. Na prvním stupni učí zpravidla jeden pedagog téměř všechny předměty ve své třídě sám. Na druhém stupni se učitelé střídají dle své odbornosti. Každý pedagog zde měl trochu jiný systém výuky. Například v první třídě během hodiny Českého jazyka paní učitelka zahájila hodinu tak, že si s dětmi sedli na koberec a povídali si pohádku, která se vztahovala se svátku, který se blížil. Poté tvořily děti slova z písmenek na kartičkách, na tabuli paní učitelka namalovala strom a děti ho „ozdobily“ písmenky, dále přepisovali tiskací písmo na psací (z tabule do sešitu) a četli slova a vymýšleli s nimi větu. Využita byla tedy tabule, sešity, učebnice, psací potřeby i koberec v zadní části místnosti. Děti dostávaly domácí úkoly, ale jen v týdnu, na víkend mají vždy volno.

4.4 HODNOCENÍ A KONTROLA ZNALOSTÍ

- a) Děti píšou pouze čtvrtletní práce z Matematiky a Českého jazyka. Pedagog práce zkontroluje, a když nalezne chybu, udělá u příslušného cvičení počet čárek, kolik je tam chyb. Žák si poté musí sám najít chyby, které udělal a opravit si je. Z této písemné práce dostane slovní hodnocení zhruba o jedné či dvou větách. Vysvědčení děti dostanou na dvou listech, kde je rozpis předmětů a k tomu slovní hodnocení. Dále mají žáci povinnou tvorbu projektu, který se vztahuje k tématu, které probírají, ten potom ve škole prezentují. Prezentace je taktéž pedagogem hodnocena slovně. Na druhém listu je rozepsáno, co se žákovi za dané pololetí dařilo, co se naopak příliš nedařilo a v čem by se mohl zlepšit.
- b) Zde na tradiční základní škole probíhá kontrola znalostí pomocí pětiminutových prací, desetiminutových prací, diktátů, ústního zkoušení a větších písemných prací, včetně těch čtvrtletních. V některých předmětech děti nosí referáty nebo vyrábí projekty. Vše je hodnoceno známkami na stupnici 1 – 5. Znamky se

zapisují do žákovské knížky a učitel je zapisuje i do webového prostředí „škola online“. Vysvědčení má klasický formát s vypsáním předmětů, kde ke každému přísluší známka za pololetí. V první třídě je přílohou vysvědčení pochvalný dopis za zvládnutí náročného prvního ročníku.

4.5 ZÁJMOVÉ ČINNOSTI, ŠKOLY V PŘÍRODĚ A DRUŽINA

- a) Zájmové činnosti neboli kroužky jsou v Montessori Kladno vedené odborníky (externí pracovníci), nevedou je přímo učitelé. Za pololetí stojí kroužek okolo dvou tisíc korun. V nabídce je jóga, sborový zpěv, výtvarná výchova s prvky architektury, šachy, lego laboratoř, keramika, anglický jazyk a florbal.

Školy v přírodě jsou realizovány a výjezdy na hory. Nejezdí se hromadně, ale sestavuje se kolektiv z dětí, kteří mají zájem se zúčastnit. Taktéž je to s výlety. Rodiče hradí měsíčně 700 Kč, ze kterých škola platí pomůcky, pracovní listy, exkurze, výlety a přednášky.

Do družiny mohou chodit děti až do pátého ročníku. O děti se starají vychovatelky, každá z nich má na starosti skupinu dětí. Ale děti mají ve družině možnost volby, jak v ní čas stráví. Mají na výběr být venku na zahradě nebo ve stavebnicové místnosti, v místnosti určené k vyrábění, a také mohou vařit nebo šít. Když si dítě vybere, na jakém místě bude trávit čas, pověsí své jméno na příslušnou tabulku místnosti, na které jsou přibité věšáky, aby rodiče při vyzvedávání věděli, kde dítě najdou.

- b) Kroužky vedou učitelé 8. Základní školy. Děti mají možnost výběru z práce na počítači, vaření, vytváření a pohybové výchovy. Dále je škola zapojena do projektu „Děti na startu“. Kroužky stojí za pololetí do pěti set korun.

Školy v přírodě i hory jsou zde také běžné. Jezdí vždy celá třída se svým třídním učitelem a k němu případně vychovatel. Na školní výlety jezdí také celá třída se svým třídním učitelem a hradí se z třídního fondu, který spravuje učitel.

Družinu škola nabízí pro děti prvního až třetího ročníku, když je volná kapacita, výjimečně může družinu navštěvovat i žák čtvrtého ročníku. Děti ve družině hlídá vychovatelka, pod každou z nich spadají dvě třídy. Děti jsou buď ve třídě,

kde mají hračky, knížky a možnost si malovat a v případě hezkého počasí využívají školní zahradu s hřištěm.

4.6 PŘEHLED SROVNÁNÍ

Tabulka 1 Hlavní rozdíly mezi Montessori a tradiční základní školou

Montessori Kladno	8. ZŠ Kladno
Pedagog je v pasivní roli, jen výjimečně je v aktivní roli. Žák se aktivně účastní výuky.	Pedagog vede vyučování, je po celou dobu aktivní. V pasivní roli je žák.
Ve třídách je heterogenní uskupení.	Ve třídách jsou stejně staří žáci.
Výuka podporuje vlastní zájmy a preference, rozvíjí žákovi schopnosti.	Výuka se nepřizpůsobuje zájmům dítěte, jsou zde jasně stanovená pravidla výuky učitelem.
Žák pracuje na své práci, tak dlouho, jak potřebuje.	Žák pracuje na své práci omezený čas, který stanovuje pedagog.
Cílem je naučit děti, jak vědomosti získat.	Cílem je získat co nejvíce vědomostí.
Žáci jsou vedeni k tomu si pomáhat a učit se vzájemné spolupráci.	Málokdy je možná spolupráce v rámci kolektivu na určitém úkolu.
Žák si musí své chyby vyhledat sám.	Pedagog opravuje všechny žákovi chyby.
Dítě má možnost volby kde a s čím bude pracovat.	Dítě má určené místo i práci, kterou bude vykonávat.

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

5 ROZHOVORY S PEDAGOGY

Rozhovory se uskutečnily při mých návštěvách ve školách. S pedagogy jsem hovořila osobně a s jejich svolením jsem si náš rozhovor nahrávala na diktafon. Rozhovor jsem dále přepsala do písemné podoby. Nejprve jsem vysvětlila, z jakého důvodu rozhovor potřebuji, co srovnávám a na co se budu ptát. Jeden rozhovor se uskutečnil s paní učitelkou na 8. Základní škole v Kladně, která má mnohaletou praxi a druhý rozhovor byl proveden v Základní škole Montessori v Kladně s paní učitelkou, která má praxi jak v tradičním školství, tak v Montessori vzdělávání.

Rozhovor na 8. Základní škole v Kladně

1. Jaká je vaše praxe a jaké máte vzdělání?

Celková praxe 36 let, vzdělání Pedagogická fakulta v Hradci Králové.

2. Jak dlouho učíte na této škole a proč jste vybrala právě ji?

Na této škole učím 33 let, následovala jsem manžela do jeho rodného města Kladno a bylo mi nabídnuto místo na 8. Základní škole. V té době ani jiné typy škol nebyly, takže nebylo příliš prostoru k přemýšlení jakým směrem se ubírat.

3. V jakých třídách a jaké předměty učíte?

Aktuálně jsem třídní v 2. B., kde učím všechny předměty a v devátém ročníku učím péči o domácnost.

4. Jak se připravujete na výuku a co v ní využíváte?

Každý den se připravuji dle učebnice na další den a přichystám si pomůcky, které k výuce využiji. Využívám Školákov, Dumy nebo pomůcky, které jsem vyráběla během mé praxe. Hodně během výuky využívám interaktivní tabuli, učebnici, pracovní sešity a občas didaktické pomůcky (korále na počítání, papírové peníze,..).

5. Co si myslíte, že se vaší škole daří?

Rozhodně je škola dobře situována mezi sídlištěm a rodinnými domy. A myslím, že jsme velmi úspěšní v přípravě dětí na jejich další studium.

6. Jak hodnotíte vaši spolupráci s rodiči?

Máme školskou radu, kde jsou zástupci z řad pedagogů, z řad magistrátu města a z řad rodičů. Komunikace s rodiči probíhá především prostřednictvím třídních schůzek, v případě mimořádných situací řešíme s rodiči situaci okamžitě. Rodiče se účastní akcí, jako je zahradní slavnost, koncerty atd.

7. Myslíte si, že vaše škola je vhodná pro děti s handicapem?

Ano, určitě jsme připraveni poskytnout odpovídající vzdělání i dětem s lehkým handicapem. Na škole máme děti s ADHD, dysgrafie, dyskalkulie, dyslexie i oční vady.

8. Jak vnímáte Montessori vzdělávání?

O tomto vzdělávání toho příliš nevím. Byla jsem se asi před šestnácti lety v Montessori škole podívat, velmi se tam líbily pomůcky a celkově jejich vybavenost. Ale jejich myšlenka mě příliš nezaujala, přišlo mi nelogické uspořádání výuky a také se mi nelíbilo, že si dítě vše rozhoduje samo.

Rozhovor na Základní škole Montessori v Kladně

1. Jaká je vaše praxe a jaké máte vzdělání?

Má pedagogická praxe čítá už 28 let a jsem absolventkou Pedagogické fakulty v Praze a speciálního Montessori kurzu.

2. Jak dlouho učíte na této škole a proč jste vybrala právě ji?

Učím zde desátým rokem a musím říct, že jsem nadšená. Montessori mě úplně pohltilo a jsem moc pyšná, že mohu být součástí. Dříve jsem učila na klasické základní škole a byla mi dána možnost se přijít do Montessori školy podívat a tak mě to nadchlo, že jsem věděla, kam se bude moje profesní dráha ubírat dál.

3. V jakých třídách a jaké předměty učíte?

Pracuji s dětmi v druhém trojročí a účastním se všech jejich předmětů.

4. Jak se připravujete na výuku a co v ní využíváte?

Připravuji se na týden dopředu, mám vždy sepsané, co bychom měli každý týden zvládnout a snažím se toho držet. S dětmi máme přátelský vztah a snažíme se hlavně kvalitně komunikovat, k procvičování látky děti využívají pomůcky, dle jejich výběru. Určitě vždy uvítají návštěvu odborníka z praxe, který jim vše předvede zase z jiného úhlu pohledu.

5. Co si myslíte, že se vaší škole daří?

Mám určitě radost z rozšíření naší školy i pro žáky druhého stupně a nově jsme zařizovali knihovnu a laboratoř, zkrátka daří se nám se stále posouvat dál a dál.

6. Jak hodnotíte vaši spolupráci s rodiči?

Myslím, že tato spolupráce je nadstandartní. Spolupracujeme pomocí Občanského sdružení Montessori Kladno, díky kterému se nám daří poskytovat relevantní informace rodičům i široké veřejnosti. Díky pomoci rodičům postupně zvelebujeme okolí školy i její interiér.

7. Myslíte si, že vaše škola je vhodná pro děti s handicapem?

Rozhodně ano! Jsme připraveni podat adekvátní vzdělání i dětem s poruchou. Máme v každém trojročí asistenta, který těmto dětem pomáhá, když je potřeba. A Montessori respektuje tempo žáka, takže i tyto děti mají možnost se vše plnohodnotně naučit a pochopit.

8. Jak vnímáte Montessori vzdělávání?

Je to úplně jiné, než výuka na klasické škole. Snažíme se z dětí budovat osobnosti a dát jim do života zdravé sebevědomí. Líbí se mi, jak mají děti radost ze svých úspěchů, které dosáhly bez pomoci pedagoga.

5.1 SHRNU TÍ ROZH OVORŮ

Obě pedagožky mají zkušenost s tradiční základní školou. Obě mají vystudovanou pedagogickou fakultu a mají dlouholetou praxi ve školství a aktuálně učí všechny předměty prvního stupně.

Rozdílné jsou přípravy na vyučování a také využití pomůcek ve výuce. V tradiční škole je hojně využívána tabule a to i ta interaktivní, pracovní sešity a učebnice. Pomůcky jsou využívány spíše ve smyslu kartiček na počítání nebo písmen ke tvoření slov. Montessori je naopak postavené na tom, že se děti učí látku na pomůčkách.

Obě chválí své pracoviště, v klasické základní škole je výstupem dobrá připravenost na další zkoušky a výuku a v Montessori se snaží budovat silné, zodpovědné jedince.

Spolupráce s rodiči je určitě pevnější v Montessori škole, kde se rodiče aktivně účastní i zvelebování školy.

Obě školy jsou schopné přijmout a věnovat se dítěti s handicapem. Montessori je na to asi připravenější z hlediska respektu pomalejšího tempa.

Montessori vzdělávání hodnotí obě pedagožky naprosto rozdílně. Paní učitelka z klasické školy neuznává, že by si dítě mělo vybírat, čemu se chce věnovat a mělo by mít jasně daná pravidla. Druhá paní učitelka v něm naopak spatřuje tu správnou svobodu, která děti formuje k tomu dosáhnout vyšší cíle.

ZÁVĚR

Má závěrečná práce se věnuje srovnání tradiční školství a Montessori školství na úrovni základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část.

V teoretické části je popsán život Marie Montessori a také Montessori školství a jedna kapitola je věnována i roli pedagoga v tom alternativním školství.

Praktická část popisuje rozdíly těchto dvou škol. Informace ke srovnání byly získány na 8. Základní škole v Kladně a v Montessori škole v Kladně. V obou školách jsem strávila jeden den, účastnila jsem se výuky a měla možnost provést rozhovory s pedagogy. Ve svém pozorování a popisu výuky jsem došla k závěru, že Montessori opravdu ctí přirozený vývoj dětí a to hodnotím velmi kladně. Děti v Montessori škole jsou celkově veselejší a do školy se opravdu těší, jelikož na ně není vyvíjen žádný tlak jako v tradiční škole. Ve vyšších třídách jsem pozorovala, jak jsou děti velmi samostatné a úžasná je jejich spolupráce mezi sebou a také pomoc těm mladším. V klasické škole byly děti lehce ve stresu, z toho aby si stihli vše připravit na další předmět a zda se bude psát nějaká písemná práce, na co se bude paní učitelka ptát,.. Rozdíly u těchto dvou typů škol jsou opravdu markantní, ať už složením tříd, výukovými metodami, přístupem k dětem i nabídkou zájmových činností.

V zásadě, ale vždy nejvíce záleží na daném pedagogovi, na jeho přístupu k dětem a nadšení něco dětem předat. V obou typech škol musí pracovat adekvátně vzdělání pedagogové, kteří mají svou práci rádi a kvitují směr, kterým se daná škola ubírá. Také musí umět pracovat s individualitami a neustále se dále vzdělávat, aby šel ruku v ruce s aktuálním vývojem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

LUDWIG, Harald, a kol., 2000. Vychováváme a vzděláváme s Marií Montessoriovou: Praxe reformně pedagogické koncepce. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 9788071942665.

MONTESSORI, Maria, 2012. Tajuplné dětství. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-382-0.

PRŮCHA, Jan, 2001. Alternativní školy a inovace ve vzdělávání, Praha: Portál. ISBN 80-7178 584-9.

PRŮCHA, Jan, 1991. Alternativní školy v západní Evropě. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání. ISBN 80-7178-977-1.

RÝDL, Karel, 1999. Principy a pojmy pedagogiky Marie Montessori: učební pomůcka pro veřejnost. Praha: Public History. ISBN 80-902193-7-3.

ŠEBESTOVÁ, V. ŠVARCOVÁ, 1996. J. Maria Montessori - aktuálně. Praha: Vyšší pedagogická škola a střední pedagogická škola a gymnázium v Praze 6 Evropská 33,

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ H., BUREŠ M, 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

ZELINKOVÁ, O., ŠVARCOVÁ, J., 1997. Pomoz mi, abych to dokázal: Pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes. Praha: Portál. ISBN 80-717-8071-5.

ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

Asociace Montessori Česká republika. *Www.asociacemontessori.cz* [online]. Praha [cit. 2020-10-26]. Dostupné z: <https://asociacemontessori.cz/montessori/zivotopis-marie-montessori/>

Montessori ČR [online]. [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/objevte-montessori/zakladni-principy/ostatni-principy/446-pripravene-prostredi>

Montessori Mateřská školka Pampeliška [online]. [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://www.montessori-pampeliska-plzen.cz/montessori-system/>

Základní škola Montessori Kladno [online]. [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://www.zsmontessorikladno.cz/kontakt.html>

8.Základní škola Kladno [online]. [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://www.8zsamskladno.cz/zs-kladno-vodarenska-2116>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1 Marie Montessori při práci s dětmi	9
Obrázek 2 Logo ZŠ Montessori Kladno	19
Obrázek 3 8. ZŠ a MŠ Kladno	20

Seznam tabulek

Tabulka 1 Hlavní rozdíly mezi Montessori a tradiční základní školou	24
---------------------------------------------------------------------	----

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ing. Alice Kasíková

Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku

Název práce: Srovnání Montessori pedagogiky a tradiční výuky v prostředí základní školy

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh:¹ 24

Celkový počet stran příloh:² 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 5

Počet ostatních zdrojů: 0

¹ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (seznamy použitých zdrojů již nepočítáme)

² zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh